

REFSTAD SKOLE

Skoleåret 2020/2021

Handlingsplan
for et trygt, godt
og inkluderende
skolemiljø

Forord

Refstad skole arbeider for at den enkelte elev skal oppleve et godt skolemiljø. Skolemiljø er summen av både det fysiske og det psykososiale miljøet på skolen, og disse påvirker hverandre gjensidig. Med psykososialt miljø menes de mellommenneskelige forholdene, det sosiale miljøet og hvordan elevene opplever dette. Det psykososiale miljøet handler også om hvordan elevene opplever læringssituasjonen. Skolen skal ta hensyn til mangfoldet av elever og legge til rette for at alle får oppleve tilhørighet i skolen (overordnet del av læreplanverket).

Kapittel 9A i opplæringsloven er elevenes "arbeidsmiljølov". Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Elevene skal ikke bli utsatt for krenkende ord og handlinger verken fra medelever eller ansatte på skolen. Det er elevens egen opplevelse som avgjør om skolemiljøet er godt nok.

Handlingsplanen skal gi informasjon om hvordan Refstad skole jobber for å etterkomme Opplæringslovens §9a om elevenes skolemiljø, og gjelder for alle elever i skoletiden, på aktivitetsskolen og under leksehjelpordningen.

§ 9A-2 Retten til et trygt og godt skolemiljø

Alle elever har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§ 9A-3 Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller mehald av kapitlet blir oppfylt. Rektor har ansvar for at dette blir gjort.

Handlingsplanen beskriver hvordan skolen aktivt arbeider for et trygt, godt og inkluderende skolemiljø, hvordan vi arbeider forebyggende og hvordan skolen handler når mobbing og/eller krenkende atferd oppdages eller varsles.

Refstad skole og aktivitetsskole arbeider systematisk for å sikre et godt skolemiljø for elevene. Planen er revidert etter lovendringer i Opplæringsloven kapittel 9A, som tro i kraft 1. august 2017. Endringene ble drøftet i Skolemiljøutvalget og elevrådet høsten 2017.

Siste revidering er gjort våren 2020.

Hilsen
Magnus Kristiansen
rektor

Innholdsfortegnelse

Forord	1
1 Skolens lovverk	3
2 Begrepsavklaring.....	3
3 Dimensjoner med betydning for et godt skolemiljø.....	4
4 Mål for Refstad skole	4
5 Aktivitetsplikt.....	4
5.1 Aktivitetsplikten - fem delplikter:	5
5.2 Aktivitetplan.....	5
6 Håndhevingsordning	6
7 Forebygging– et helhetlig og systematisk arbeid	6
8 Rutiner ved Refstad skole.....	9
9 Rutiner ved vold/trusler Refstad skole	10
9.1 Rutine ved vold/trusler mellom elever	10
9.2 Rutine ved bruk av tvang/holding av elever	10
10 Oppfølging av elevfravær.....	11
11 Måltid	12
12 Grunnlagsdokumenter	12

1 Skolens lovverk

Stortinget vedtok nytt regelverk om skolemiljø som var gjeldende fra 1. august 2017.

Formålet med endringene er:

- å få et mer effektivt regelverk mot krenkelser og bedre håndheving
- å styrke rettighetene til elever som blir krenket, og deres foreldre
- å være et effektivt virkemiddel mot krenkelser og dårlig skolemiljø
- å lovfeste enda tydeligere krav til hva skolene skal gjøre når elever blir krenket eller ikke har det trygt og godt på skolen

Sentrale endringer i lovverket:

- Lovfestet krav til nulltoleranse jf. § 9A-3 første ledd
- En tydelig aktivitetsplikt jf. § 9A-4
- Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider på skolen krenker jf. § 9A-5
- Ny håndhevingsordning jf. § 9A-6
- Tvangsmulkt som pressmiddel mot skoleeier jf. § 9A-12

Overordnet del av læreplanen:

- Skolens verdidokument
- Vedtatt i 2017, trer i kraft august 2020
- Erstatte Generell del og Prinsipper for opplæringen
- Har status som forskrift
- Alle som arbeider i grunnopplæringen, må la grunnsynet og verdiene i overordnet del prege planleggingen, gjennomføringen og utviklingen av opplæringen

2 Begrepsavklaring

Refstad skole støtter seg til Ingrid Lunds definisjon og forståelse av mobbing og opplevelse av utenforskap;

"Handlinger fra barn og/eller voksne som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull deltaker i fellesskapet og muligheten til medvirkning"

(Lund, 2015)

3 Dimensjoner med betydning for et godt skolemiljø

- **Trygghet:** hver enkelt elevs opplevelse av fysisk, sosial og emosjonell trygghet
- **Relasjoner:** hver enkelt elevs opplevelse av omsorg- og tillitsfulle relasjoner til voksne og medelever, samt opplevelsen av tilhørighet til klassen, trinnet og skolen
- **Læring:** hver enkelt elevs opplevelse av faglig og sosial mestring og støtte
- **Fysiske rammer:** fysiske forhold som kan påvirke elevens opplevelse av trygghet
- **Skoleutvikling:** ledelsens ansvar for kollektiv skoleutvikling og profesjonslæring, med fokus på relasjonell tillit og gode relasjoner mellom alle skolens ansatte

4 Mål for Refstad skole

Overordnet har Refstad skole som mål å ta ansvar for utviklingen av:

1. skolens verdigrunnlag
2. organisasjonskulturen
3. pedagogisk praksis

som fremmer helse, trivsel og læring hos elevene

Det betyr:

- Refstad skole skal gi alle elever opplevelse av å høre til, være en betydningsfull deltaker i fellesskapet og få mulighet til å medvirke
- Alle ansatte skal jobbe systematisk for å fremme et positivt skolemiljø som fremmer tilhørighet, helse, trivsel og læring.
- Alle elever skal få et undervisningstilbud som er tilpasset, gir utbytte og opplevelse av mestring.
- Alle foresatte skal til enhver tid oppleve et positivt og profesjonelt møte med skolen.

5 Aktivitetsplikt

Skolen har en aktivitetsplikt for å sikre at elever har et trygt og godt psykososialt skolemiljø. Aktivitetsplikten gjelder i skoletiden, på aktivitetsskolen, på leksehjelpordningen og på skoleveien. Aktivitetsplikten gjelder for alle som arbeider på skolen. Dersom årsaken til opplevelsen av f.eks. utrygghet, ensomhet, mistriivsel ligger utenfor skoletiden eller skolens område, begrenser ikke skolens aktivitetsplikt. Dette er bl.a. aktuelt for digitale krenkelsener der krenkelsene skjer utenom skoletiden og om mobbing eller andre negative opplevelser tilbake i tid påvirker elevens opplevelse av skolemiljøet nå.

Det avgjørende er at elevene ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt.

5.1 Aktivitetsplikten - fem delplikter:

1. Følge med

Alle som arbeider på skolen må **bry seg** om hvordan elevene er med hverandre og hvordan de har det på skolen.

2. Gripe inn

Alle som arbeider på skolen må **reagere** og undre seg i situasjoner hvor vi er usikre på om samhandlingen er trygg for alle involverte

3. Varsle

Alle som arbeider på skolen må **følge opp** og gi beskjed til rektor/ledelsen ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

4. Undersøke

Skolen har lav terskel for å **kartlegge og se på rutiner** når vi får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

5. Sette inn tiltak

Skolen **justerer praksis** og evaluerer kontinuerlig helt til eleven får et vedvarende trygt og godt skolemiljø.

5.2 Aktivitetsplan

Når en elev og/eller klasse ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen utarbeide en aktivitetsplan med tilpassede tiltak. Tiltakene skal sørge for at eleven/klassen får et trygt og godt skolemiljø. Skolen skal følge opp og evaluere om tiltakene har den tilsiktede virkningen. Elev/elever og foresatte skal involveres i evalueringen.

Skolen skal dokumentere hva som er gjort i en aktivitetsplan. Aktivitetsplanen er et levende dokument, og skal inneholde opplysninger om:

- hvilket problem tiltakene skal løse
- hvilke tiltak som skal settes inn
- når tiltakene skal gjennomføres
- hvem som har ansvar for å gjennomføre tiltakene
- når tiltakene skal evalueres
- hensynet til elevenes beste er vurdert og om involverte elever er blitt hørt

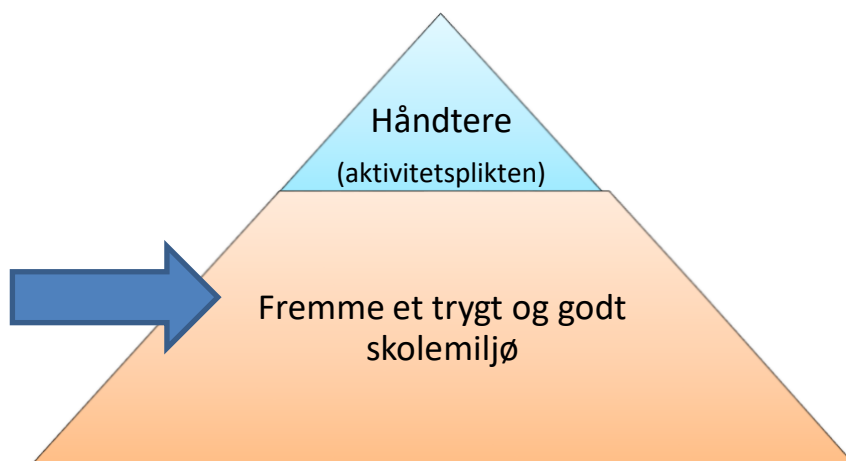
6 Håndhevingsordning

Dersom en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, kan eleven/foresatte melde saken til Fylkesmannen. Saken skal først være tatt opp med rektor, og det skal ha gått minst én uke [fem virkedager] før saken meldes til Fylkesmannen. Fylkesmannen utreder og tar stilling til om skolen har oppfylt sin aktivitetsplikt. Fylkesmannen fattet enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Privatpersoner kan klage på Fylkesmannens vedtak til Utdanningsdirektoratet.

7 Forebygging– et helhetlig og systematisk arbeid

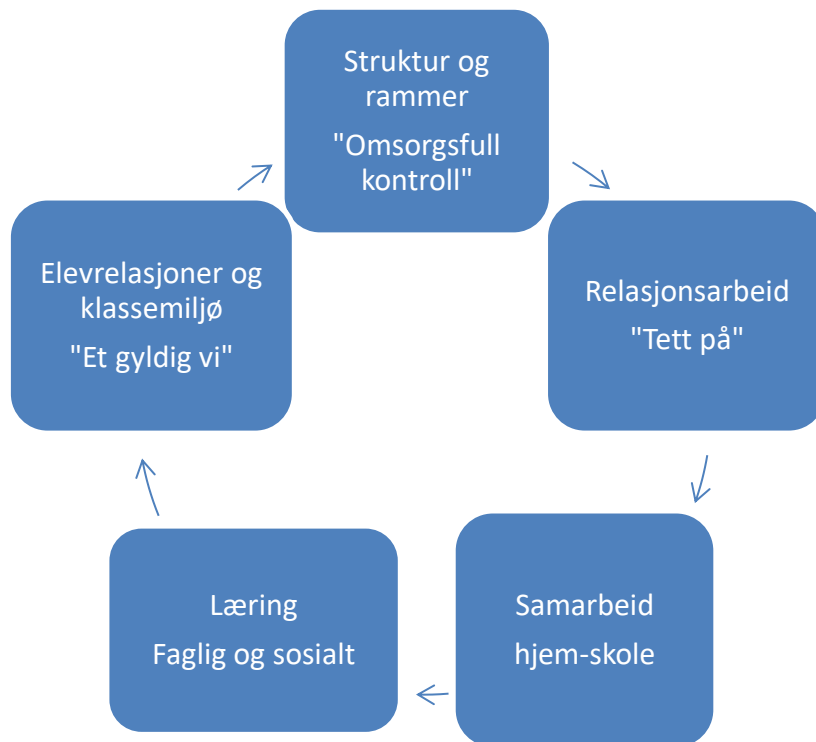
På Refstad skole er målet å utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse trivsel og læring for alle, både på klassenivå, trinnnivå og skolen som helhet. Vi vet at trygge læringsmiljøer utvikles og opprettholdes av tydelige og omsorgsfulle voksne, i samarbeid med elevene. Som det står i ny overordnet del av læreplanen: *«De normene og verdiene som preger læringsfellesskapet, har stor betydning for elevenes sosiale utvikling. Vennskap skaper tilhørighet og gjør oss alle mindre sårbare. Når vi selv opplever å bli anerkjent og vist tillit, lærer vi å verdsette både oss selv og andre».*

Nyere mobbeforskning forteller at mobbing vokser frem i skolemiljøer og barnegrupper som er preget av skjøre relasjoner, manglende tilhørighet og utrygghet. I slike miljøer kan barna som en reaksjon på dette bli opptatt av å skape hierarkier og beskytte seg mot eksklusjon og sosial degradering. Det handler derfor om å jobbe med kulturen i fellesskapet, normer, holdninger og felles forventninger. Når klassefellesskapet oppleves utrygt blir det viktig å gjøre en god analyse og kartlegge hva som er de utløsende og opprettholdende faktorene til utryggheten og den manglende tilhørigheten i gruppen. Hvordan kan vi jobbe med kulturen gjennom å være tett på, systematiske og bevisste på at det starter med oss voksne?

Relasjonen mellom lærer og elev er avgjørende både for elevenes motivasjon, læring og læringsmiljø. Lærerens vilje til å bry seg om alle elevene, vise interesse for den enkelte, være støttende og ha forventninger om utvikling, er viktig for å bygge en positiv relasjon (udir, 2016). Jesper Juul og Helle Jensen beskriver relasjonskompetanse som «den voksnes evne til å se det enkelte barn på dets egne premisser og avstemme sin egen atferd uten dermed å legge fra seg lederskapet og evnen til å være autentisk (ekte) i kontakten og kunne påta seg det hele og fulle ansvaret for kvaliteten på relasjonen».

Ved siden av de voksnes relasjonskompetanse er det flere viktige faktorer som er med på å bygg et trygt og godt læringsmiljø.

På Refstad skole betyr dette:

- Når man skal bygge trygge læringsmiljøer er det viktig at man hele veien har en bevissthet om at faglig læring ikke kan isoleres fra sosial læring. I det daglige arbeidet spiller elevenes faglige og sosiale læring og utvikling sammen.
- Vi har fokus på fellesskapende didaktikk/aktiviteter – Refstad skole er en skole hvor man skal lære og utvikle seg sammen med andre, både faglig og sosialt – læring er en byggestein i og til fellesskapet.

- Vi tilrettelegger for inkluderende fellesskap og vennskapsrelasjoner gjennom bruk læringspartnere og samarbeidslæring.
- Refstad skole ønsker at elevene skal medvirke i læreprosessene slik at de oppleves som meningsfulle.
- Klasseledelsen og undervisningen skal ha tydelig regi og struktur på innhold og form.
- Klasseledelse skal ha tydelig regi og struktur på sosiale samhandlingssituasjoner;
  - Felles forventninger/klasseverdier som gjelder for fellesskapet
  - Ta lederskap før friminutt
  - Bestemme hvor elever skal sitte og hvem som skal samarbeide med hvem
  - Periodevis organisering av lekegrupper for de yngste elevene etc
- De voksnes lederskap skal bære preg av positiv forsterkning, anerkjennelse og støtte og dersom korrigerende er nødvendig skal den være respektfull og mest mulig privat.

På Refstad skole skal vi ha høy kvalitet på tilsyn gjennom;

- tilstrekkelig voksentetthet slik at vi unngår områder uten tilsyn.
- organisert aktivitetstilbud av trivselslederne
- å være tydelig tilstede, tilgjengelige og aktivt ta kontakt med elever og benytte anledning til relasjonsbygging.
- å gripe inn når man ser noe bekymringsfullt, og lav terskel for å melde videre

Samarbeid hjem-skole:

Skoler som generelt har et godt læringsmiljø, er gjerne preget av gode samarbeidsrelasjoner på flere plan (Hattie, 2009). Foresatte er Refstad skoles viktigste samarbeidspartner.

8 Rutiner ved Refstad skole

HVA	NÅR	HVORDAN	ANSVAR
Utarbeidelse av felles forventninger på trinn/klasse	Ved skolestart	I hver klasse	Kontaktlærer/team
Gjennomgang av skolens ordensregler og handlingsplan for godt skolemiljø	Ved skolestart, ved nytilsetninger /vikarer	Ledelsen informerer før skolestart, gjennomgang i utviklingstid	Ledelsen
Gjennomgang av skolens handlingsplan for godt skolemiljø	Ved skolestart	I Elevråd	Elevrådets kontaktpersoner
Fraværsmelding	Ved alt elevfravær	Fraværet meldes via skoleportalen, se kapittel 10 om elevfravær.	Foresatte Kontaktlærer Sosiallærer
Trivselslederprogrammet	Kontinuerlig	Elevstyrt aktivitet i storefri	Sosiallærer
Tverrfaglig team	Ukentlig	Team med sosialpedagogisk ansvar	Sosiallærer Helsesykepleier Avdelingsleder
Uteskole 6. og 7.trinn	Ukentlig	Undervisning og læring foregår utendørs, fokus på sosiale ferdigheter	Kontaktlærer
Elevsamtaler	Kontinuerlig	Enesamtaler	Kontaktlærer
Utviklingssamtaler • 2 per år	Høst og Vinter/Vår	Forberedte samtaler med kontaktlærer, elev og foresatte	Kontaktlærer
Foreldremøter • 2 per år	Aug./sep. og feb./mars	Samarbeid mellom klasselærer og foreldrekontakt	Foreldrekontakt og klasselærer Nærmeste leder
Samarbeid skole-hjem, felles forventninger	Aug./sept.	Oslostandard for samarbeid mellom skole og hjem på foresattemøte høst.	Klasselærer Se link på hjemmeside
Tilsynsrutiner	Kontinuerlig	Inspeksjonsoversikt der skolen vet at det er behov.	Ledelsen
Trivselsundersøkelse 1.-4. trinn	Høst	Etter beskrivelse	Nærmeste leder
Elevundersøkelsen 5.-7.trinn	Høst	Etter beskrivelse	Nærmeste leder
Analyse av skolemiljøet etter elevundersøkelsen og trivselsundersøkelsen	Januar/Februar	Gjennomgang av resultater fra undersøkelsene med elevrådet, personalet og med skolemiljøutvalget	Ledelsen Elevrådet Skolemiljøutvalget Alle ansatte
Foresatteundersøkelse	I løpet av skoleåret	Etter beskrivelse	Områdedirektør
Overgang barnehage – skole	Jan-juni	Egen plan	Sosiallærer og leder med ansvar for 1. trinn
Overgang ungdomstrinn	Jan-juni	Egen plan	Sosiallærer og leder med ansvar for 7. trinn

9 Rutiner ved vold/trusler Refstad skole

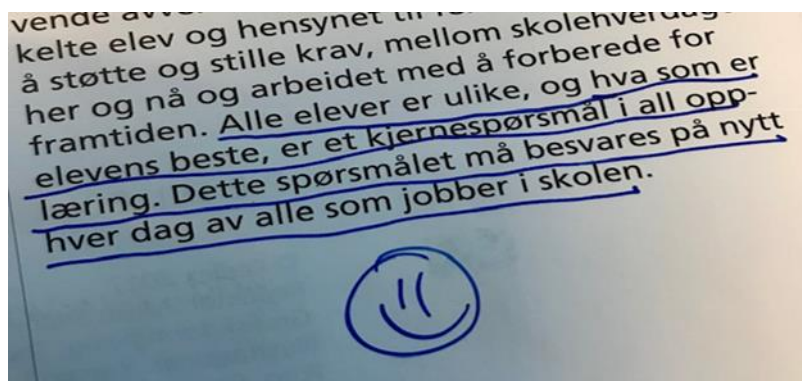
Vold er enhver handling rettet mot en gruppe eller enkeltindivider som har til hensikt å skade, smerte, skremme, true eller krenke andre fysisk eller psykisk. Det legges vekt på den fornærmedes opplevelse.

9.1 Rutine ved vold/trusler mellom elever

Aksjon	Ansvar
<ul style="list-style-type: none"> Tilkall hjelp dersom du vurderer at episoden er voldsom. Snakk rolig og fortell de involvert hva du kommer til å gjøre. Unngå sterke utsagn og opptre konfliktdempende. Forsøk å skille elevene, men vær forsiktig med å gå mellom. Vurder skader og behov for umiddelbar legehjelp. Informere kontaktlærer/sosialkonsulent eller trinnansvarlig leder.	Ansatte som er til stede i situasjonen
<ul style="list-style-type: none"> Ved harde slag mot hodet eller deler av kroppen, bør eleven undersøkes av helsesøster eller lege.	Ansatte som er til stede i situasjonen
<ul style="list-style-type: none"> Samtale med begge involverte. Foresatte kontaktes på telefon.	Kontaktlærer Sosiallærer
<ul style="list-style-type: none"> Det skrives <i>skademelding ved skade på elev og/eller materiell</i>, og <i>melding om vold mot/angrep på elever</i>. Leveres HMS-ansvarlig. Saken undersøkes ytterligere, vurdere aktivitetsplan	Ansatte som er til stede i situasjonen, i samarbeid med kontoret

9.2 Rutine ved bruk av tvang/holding av elever

Aksjon	Ansvar
<ul style="list-style-type: none"> Tilkall hjelp/få noen i nærheten til å hente hjelp. Snakk rolig og fortell den involvert hva du kommer til å gjøre. Vurder skader og behov for legehjelp Informere kontaktlærer/sosiallærer og skolens ledelse	Ansatte som er til stede i situasjonen
<ul style="list-style-type: none"> Samtale med alle involverte Foresatte kontaktes på telefon	Skolens ledelse Kontaktlærer/ansatt som var involvert i situasjonen
<ul style="list-style-type: none"> <i>Registrering av tvang</i> fylles ut og leveres HMS-ansvarlig	Ansatte som er til stede i situasjonen

Overordnet del av læreplanen

10 Oppfølging av elevfravær

Oppfølging av fravær er en sentral faktor for å forebygge skolevegring- og frafall. Refstad skole har utarbeidet rutiner etter etatens veileder” *Skolevegring – en praktisk og faglig veileder*”.

Foresatte kan melde fravær på en av følgende måter(innen kl. 08.00):

- **Fravær via Skolemelding (app):**
Klikk på "Ny melding" > "Meld fravær".
Velg hvilket barn du skal melde fravær for.
Skriv beskjedene, og trykk "Send".
- **Fravær via Skolemelding (Skoleplattform Oslo):**
Logg inn i [Skoleplattform Oslo](#) og send fraværsmelding fra meldingsverktøyet (knappen "Meld fravær")
- **Ring skolen på telefonnummer 24 05 88 00**

Skolen vil ta kontakt dersom eleven er fraværende uten at det er gitt beskjed.

2. Registrering av fravær;

- a. Kontaktlærer fører fraværet daglig. Skolen kontakter foresatte ila. dagen hvis eleven er fraværende, og fraværsmelding ikke er mottatt. 1-4 gir beskjed til kontoret som kontakter foreldre, og 5-7 tar direkte kontakt med foreldre.
- b. Kontaktlærer ringer hjem etter tre dagers fravær. Sosiallærer informeres.
- c. Sosiallærer går gjennom elevfraværet i slutten av hver måned, lærerne blir informert. Ved tilsynelatende uregelmessig fravær eller ved bekymring av omfang, vil foresatte bli kontaktet (3 dager pr. mnd.).
- d. Sosiallærer holder ledelsen informert og drøfter hvis behov.

3. Eleven plikter å møte presist til timen. Ved tre forsentkomninger (fem minutter);

- a. Kontaktlærer kontakter foresatte og informerer sosiallærer.
- b. Dersom forsentkomningen vedvarer blir elev og foresatt innkalt til en samtale med kontaktlærer og sosiallærer.

4. Ved gjentatt fravær skal foresatte innkalles til et møte

11 Måltid

Mat og måltid i skolen har en stor betydning for elevers kosthold og matvaner, og dermed helse. Velorganiserte måltider og gode måltidsopplevelser betyr mye for trivsel og kan bidra til et godt læringsmiljø. Refstad skole har etablert rutiner på bakgrunn av anbefalinger i "Nasjonale faglige retningslinjer for mat og måltider i skolen", Helsedirektoratet 2015.

Rutiner gjengis i punkter under:

- Alle elever ved Refstad skole har nok tid til å spise, minimum 20 minutter spisepause. Ta kontakt med lærer /avdelingsleder hvis du ønsker mer informasjon om dette.
- Refstad skole og aktivitetsskole tilrettelegger for måltider med maksimalt 3 – 4 timers mellomrom. Kontakt lærer hvis du ønsker mer informasjon om dette.
- Refstad skole legger fysisk til rette for måltider som fremmer matglede, sosialt samvær, trivsel og helse. Hvert trinn har felles standard for aktiviteter i matpausen.
- Elever ved Refstad skole får tilsyn av voksne i matpausen.
- Refstad skole tilrettelegger for håndvask før måltid.
- Refstad skole har i samarbeid med FAU en ordning om melk og frukt.
- Elever ved Refstad skole har tilgang på kaldt drikkevann gjennom hele skoledagen (tørstedrikk og til måltid).
- Refstad skole anbefaler matpakker som bygger på Helsedirektoratets kostråd. Sukker og stivelse bør unngås!
- Aktivitetsskolen ved Refstad skole tilbyr måltider som bygger på Helsedirektoratets kostråd.
- Refstad skole tar hensyn til elever med matallergi og matintoleranse.

12 Grunnlagsdokumenter

- Opplæringsloven
- Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler
- Forebyggende arbeid og internkontroll, Osloskolen og Oslo kommune
- Skolemiljøutvalg, veileder til medlemmene – Utdanningsdirektoratet
- Arbeid mot mobbing, Veileder for ansatte og ledere i grunnskolen – Utdanningsdirektoratet
- Partnerskap mot mobbing 2016-2021

Alle aktuelle lover og forskrifter finnes på www.lovdata.no

Informasjon fra Utdanningsdirektoratet finnes på www.utdanningsdirektoratet.no